Адыгэ макъ

№ 10 (19524)
2010-рэ илъэс
ШЭМБЭТ
ЩЫЛЭ МАЗЭМ и 23-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИIЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан: «УРЫСЫЕМ И ПРЕЗИДЕНТ ХЭГЪЭГУМ ИПОЛИТИЧЕСКЭ СИСТЕМЭ ХЭХЪОНЫГЪЭ ЕГЪЭШIЫГЪЭНЫМКIЭ АПШЪЭРЭ МЭХЬАНЭ ЗЭТЫГЪЭН ФЭЕ ЛЪЭНЫКЪОХЭР КЪЫГЪЭНЭФАГЪЭХ»

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Совет изэхэсыгъоу щылэ мазэм и 22-м Кремлэм щыкIуагъэр Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Медведевым зэрищагъ. Хэгъэгум иполитическэ системэ хэхъоныгъэ зэришIыщт Iофыгъор ары мыщ зыщытегущыIагъэхэр. Зэхэсыгъом иIофшIэн хэлэжьагъ Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэу Владимир Путиныр. Урысые Федерацием исубъектхэм япащэхэм анэмыкIэу, ВПП-у «Единая Россия» зыфиIорэм, КПРФ-м, ЛДПР-м ыкIи политикэ партиеу «Справедливая Россия» зыфиIорэм япащэхэр мыщ фэдэ Iофтхьабзэм апэрэу хэлэжьагъэх. Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ лIыкIохэр щызимыIэ партиехэу «Правое дело», «Яблоко», «Патриоты России» зыфиIохэрэм япащэхэр ащ къырагъэблэгъэгъагъэх.

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Совет изэхэсыгъо Адыгеим ыцIэкIэ хэлэжьагъ АР-м и Президентэу, ВПП-у «Единая Россия» зыфиIорэм и Апшъэрэ Совет хэтэу ТхьакIущынэ Аслъан.

Урысые Федерацием и Президент Федеральнэ ЗэIукIэм фигъэхьыгъэ Тхыгъэм игъоу щилъэгъугъагъ политическэ системэм ихэхъоныгъэ нахь игъэкIотыгъэу тегущыIэнхэу.

— Мыщ чIэс пэпчъ тиджырэ политическэ системэ изэхэщэн иIахь гъэнэфагъэ хишIыхьагъ ыкIи мызэу-мытIоу къэсIуагъэр къыкIэсIотыкIыжьынэу сыхьазыр — политическэ системэм Iоф ешIэ. Тызэрэфаем фэдэ дэдэп, ау ащ Iоф ешIэ, — къыIуагъ Дмитрий Медведевым.

Къэралыгъом ипащэ ишIошIыкIэ, обществэмрэ къэралыгъомрэ хэхъоныгъэ ягъэшIыгъэным пае партиехэм демократическэ институтхэм яIофшIэн анаIэу тырагъэтырэр агъэлъэшын, политическэ бэнэныгъэм ишIыкIэу къыхахыщтхэм нахь пшъэдэкIыжь ахэлъэу якIолIэн фае. Дмитрий Медведевым зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, Урысыем хэдзынхэр еIолIэнчъэ дэдэу щызэхащэхэрэп, ау хэдзын системэр зэраумысырэм кIэрыкIынхэ фае.

— Регионхэм ащыкIогъэ хэдзынхэм якIэуххэм къагъэлъэгъуагъ хэгъэгум иполитическэ кIуачIэхэр зэрэзэфэмыдэхэр, — хигъэунэфыкIыгъ къэралыгъом ипащэ. — Участкэхэм ащыкIогъэ хэдзынхэм якIэуххэмкIэ судхэм ащызэдэуагъэх, ау жъугъэу хэукъоныгъэхэр ашIыгъэхэу зэраIуагъэр къэшъыпкъэжьыгъэп.

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Совет изэхэсыгъо партиябэ щыIэным иконституционнэ принцип, политическэ зэнэкъокъуныгъэм яIофыгъохэми щатегущыIагъэх.

— Зэхэсыгъом защытегущыIэгъэ Iофыгъохэр игъо шъыпкъэу щытыгъэх. Апэрэу политикэ партиехэм япащэхэм таригъусэу Урысыем иполитическэ системэ ихэхъоныгъэ епхыгъэ Iофыгъохэм, хэгъэгу кIоцI политикэм иIофыгъохэм тахэплъагъ, — къыIуагъ Урысые Федерацием и Къэралыгъо Совет изэхэсыгъо икIэуххэм къатегущыIэзэ Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан. — Зэхэсыгъом регион заулэхэр зэхэгъэхьажьыгъэнхэ фаеу игъоу щалъэгъугъ. Ар тэкIу пэсаIоу сэлъытэ.

Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Медведевым ишIошIыкIэ, регионым ипащэ иIофшIэн уасэ зэрэратырэ шэпхъэ шъхьаIэр цIыфхэм цыхьэ къызэрэфашIырэр ары. Тиреспубликэ и Президенти ащ дыригъэштагъ.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

Сурэтхэр А.Гусевым къытырихыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Президентэу А.К. ТхьакIущынэм фэкIо

Лъытэныгъэ зыфэсшIырэ Аслъан Кытэ ыкъор!

2010-рэ илъэсым ипэгъокIэу Урысые Федерацием и Къэралыгъо Совет хэтхэр УФ-м и Президент ыцIэкIэ 2009-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 23-м Кремлевскэ Дворецышхом щаугъоигъагъэх.

Концерт программэм игъэхьазырын фэгъэзэгъагъэр Къэралыгъо Кремлевскэ Дворецыр ары.

Тихэгъэгу иколлектив IэпэIасэхэм ащыщэу, Адыгеим лъэпкъ къашъохэмкIэ и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсыр» зэрэхэлэжьагъэм мы концертыр къыгъэдэхагъ. Номерыр цIыфмэ лъэшэу агу рихьыгъ.

Къэралыгъо Кремлевскэ Дворецым идирекцие ори, Адыгеим лъэпкъ къашъохэмкIэ и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсми» тхьэшъуегъэпсэу къышъуеIо мэфэкI концертым шъузэрэхэлэжьагъэм фэшI.

Генеральнэ директорэу, художественнэ пащэу, Урысыем инароднэ артистэу П.М. ШАБОЛТАЙ

Министерствэм щылажьэхэрэм нэIуасэ афашIыгъ

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат АР-м экономикэ хэхъоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ иминистрэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкIэщт ЛIыхэсэ Махьмудэ министерствэм щылажьэхэрэм джырэблагъэ нэIуасэ афишIыгъ.

КъумпIыл Мурат зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, экономикэ хэхъоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ Министерствэм гъэцэкIэкIо хабзэм иорганхэм анахь мэхьанэшхо щараты пIоми ухэукъощтэп. Ащ пIэлъэ кIыхьэм тегъэпсыхьэгъэ хэхъоныгъэу республикэм ышIыщтым илъэныкъо шъхьаIэхэр къегъэнафэх, социальнэ-экономикэ Iофыгъохэу къэуцухэрэр зэшIохыгъэнхэм тегъэпсыхьэгъэ пшъэрылъ гъэнэфагъэхэр рехъухьэх. Мы аужырэ илъэсхэм Адыгеим экономикэмрэ инвестиционнэ IофшIэнымрэ зэхъокIыныгъэшIухэу щафэхъухэрэм къагъэлъагъо министерствэм щылажьэхэрэм шIуагъэ къытэу Iоф зэрашIэрэр.

— Республикэм иэкономикэ зыпкъ итэу хэхъоныгъэ ышIын зилъэкIыщтыр къэралыгъо хабзэм иорганхэм бизнесым амалышIухэр рагъэгъотыхэ, зэнэкъокъуныгъэр ылъапсэу Iофхэр зэхэщэгъэнхэм IэпыIэгъу фэхъухэ ыкIи потребительхэм яфитыныгъэхэр къаухъумэхэ зыхъукIэ ары, — хигъэунэфыкIыгъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

Илъэс IофшIагъэхэр зэфэтэхьысыжьых

Уахътэм къызыдихьыгъэ къиныгъохэм ямылъытыгъэу

Зэрэдунаеу зэлъызыштэгъэ финанс кризисым ыпкъ къикIэу, аужырэ илъэситIум Урысыем исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэм хэпшIыкIэу щыкIагъэ афэхъугъ. Къэралыгъом илIышъхьэу Дмитрий Медведевым пчъагъэрэ къызэриIуагъэу тызыкъэхьэгъэ 2010-рэ илъэсри псынкIэгъощтэп. А къиныгъохэм яфэмэ-бжьымэ чIэтхэу ыкIи хэкIыпIэ зэфэшъхьафхэм яусэхэзэ тиреспубликэ иотраслэ зэфэшъхьафхэм къызэтынэкIыгъэ илъэсым яIофшIэн зэхащэщтыгъ. Адыгэ Республикэм псэолъэшIэнымкIэ, транспортымкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хъызмэтхэмкIэ и Министерствэ къыдэхъугъэхэм, тапэкIэ гухэлъэу зыдаIыгъхэм къатедгъэгущыIэмэ тшIоигъоу джырэблагъэ гущыIэгъу тыфэхъугъ министрэу Валерий Картамышевым.

— *ТизэдэгущыIэгъу нахь къыщыхэдгъэщы тшIоигъуагъэр къызэтынэкIыгъэ 2009-рэ илъэсым шъуиминистерствэ къыдэхъугъэхэр, зэшIуихын ылъэкIыгъэхэр, анахьэу шъунаIэ зытежъугъэтыгъэхэр ары. Ау ыпэрэ илъэсым шъушIэн шъулъэкIыгъэхэр къыкIэлъыкIогъэ илъэсым иублапIэу хъунхэ зэрилъэкIыщтыгъэр къыдэтлъытэзэ, ахэми укъещыуцумэ иягъэ къэмыкIощтэу къытшIошIы. КIэкIэу къэпIон хъумэ, министерствэм къыхиубытэрэ отраслэхэм зэхэушъхьафыкIыгъэу татегущыIэ тшIоигъу.*

— Ар къыбдесэгъаштэ ыкIи унэ псэолъэшIыным ылъэныкъокIэ шIагъэу щыIэхэм апэрапшIэ уащызгъэгъуазэ сшIоигъу. КъызэтынэкIыгъэ пIальэм къыкIоцI цIыфхэм зычIэсыщт унэхэр зэрагъэгъотынхэ алъэкIэу гъэпсыгъэным ехьылIэгъэ бэдзэршIыпIэр гъэтэрэзыгъэным ищыкIэгъэ норматив правовой базэр гъэпсыгъэным тишъыпкъэу Iоф дэтшIагъ. Ащ пае Унэ ыкIи Къэлэгъэпсын кодексхэм яположениехэр, гухэль гъэнэфагъэм телъытэгъэ Федеральнэ программэу «ЗычIэсыхэрэ унэхэр» зыфиIорэр гъэцэкIэжьыгъэнхэм фэшI тиминистерствэ ыгъэхьазырыгъэ проектхэм атегъэпсыкIыгъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унэшъо пчъагъэ къыдигъэкIыгъ. КъэIогъэн фае ахэм ягъэцэкIэжьын ишIуагъэкIэ илъэс зэкIэлъыкIохэм зычIэсыхэрэ унэхэр цIыфхэм ягъэгъотыгъэнхэм изытет нахьышIум ылъэныкъокIэ зэхъокIыныгъэхэр зэрэфэхъущтыгъэхэр. ГущыIэм пае, 2008-рэ илъэсым унэ квадратнэ метрэ мин 81,9-рэ республикэм щатыгъагъэмэ, 2009-рэ илъэсым ттыгъэр квадратнэ метрэ мини 117-м нэдгъэсыгъ. А пчъагъэитIум хэхъоныгъэ шIукIае зэрэтшIыгъэр нафэ къашIэу къысшIошIы.

Унэ псэолъэшIынымкIэ псэолъэшIыпIэ чIыпIэхэр зэхэубытагъэу тIэ къидгъэхьанхэм пае къалэу Мыекъуапэ икъоъупIэ псэупIэ къыхиубытэу бэу зэтет ыкIи нахь унэ лъхьанчэхэр зыщагъэпсыщтхэ чIыпIэр агъэнэфагъ. Микрорайони 10 къызыхиубытэрэ а псэупIэм квадратнэ метрэ мин 600 хъурэ унэхэу нэбгырэ мин 20 зыщыпсэущтхэр щагъэпсыщтых. Джащ фэдэу Тэхъутэмыкъое районым «Солнечный» цIэу зыфаусыгъэ поселкэ щагъэпсыщт. Пчъагъэу зэтет унэ 13 ыкIи коттедж шIыкIэм тегъэпсыкIыгъэ унэ 200 а чIыпIэм щашIыщт. А псэупIэм хэтыщтых псауныгъэр къэухъумэгъэным иучреждениехэр, спорт, культурэ-зыгъэпсэфын, сатыу ыкIи общественнэ мэхьанэ зиIэ псэуалъэхэр. ПроектышIэхэм зэрагъэнэфагъэмкIэ, зишIын инвесторхэр къызыхэдгъэлэжьэщтхэ псэуалъэхэм ягъэпсын сомэ миллиарди 6 пэIухьащт.

ЦIыфхэр зычIэсыщт унэхэр шIыгъэнхэм дыкIыгъоу инженернэ сетьхэр гъэпсыгъэнхэм ыкIи гъэкIэжьыгъэнхэм япхыгъэ IофшIэнхэри зэшIуахыщтых. ГущыIэм пае, къалэу Мыекъуапэ, Красногвардейскэ районымкIэ къуаджэу Хьатикъуае псыр зыщаукъэбзыхэрэр ащыдгъэпсыщтых, зашъохэрэ псыр къызыщычIащыщтхэр, магистральнэ псырыкIуапIэхэр Мыекъопэ районым ит псэупIэхэм ыкIи къалэу Мыекъуапэ ятщэлIэщтых. Джащ фэдэу Мыекъопэ районымкIэ поселкэу Краснооктябрьскэм дэжькIэ къыщыхащынышъ, поселкэу Каменномостскэм екIуалIэу кIочIэшхо зиIэ газрыкIуапIэ агъэпсыщт. Инвесторхэр къыхэдгъэлажьэхэзэ Тэхъутэмыкъое районымкIэ поселкэу Яблоновскэм иIэ псыукъэбзыпIэр дгъэкIэжьыщт.

(*ИкIэух я 3-рэ н. ит*).

Гъогузек Iоныр щынэгъончъэным пае зэшIуахырэр

ГъогузекIоныр щынэгъончъэнымкIэ АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ ГИБДД-мкIэ и ГъэIорышIапIэ икъэралыгъо инспектор шъхьаIэу ЛIыхэсэ Юрэ тыгъуасэ журналистхэм апае пресс-конференцие къытыгъ. ИкIыгъэ 2009-рэ илъэсым Iофэу ашIагъэм изэфэхьысыжьхэм, гъогухэм къатехъухьэрэ хъугъэ-шIагъэхэм япчъагъэ нахь макIэ шIыгъэным пае мы лъэхьанэм зэхащэрэ Iофтхьабзэхэм, тапэкIэ пшъэрылъэу зыфагъэуцужьыхэрэм, нэмыкI лъэныкъохэми ар къатегущыIагъ.

Ю.ЛIыхасэм къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, блэкIыгъэ илъэсым республикэм игъогухэм хъугъэ-шIэгъэ 584-рэ къатехъухьагъ. Ахэм нэбгыри 119-рэ ахэкIодагъ, нэбгырэ 721-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Машинэхэр псынкIэу зэрэзечъэхэрэр ары, нахьыбэрэмкIэ, авариехэм лъапсэу афэхъугъэр. ГумэкIыгъо шъхьаIэу щытхэм ащыщ лъэсрыкIохэм гъогурыкIоным ишапхъэхэр бэрэ зэраукъорэр. Мыхэм апкъ къикIыкIэ 2009-рэ илъэсым Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шIэгъи 172-рэ къатехъухьагъ, ахэм язылIанэм цIыфхэр ахэкIодагъэх.

БлэкIыгъэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, илъэсэу къихьагъэм иапэрэ тхьамафэхэм авариеу тигъогухэм къатехъухьагъэм ипчъагъэ нахьыбэ хъугъэ. ЗэкIэмкIи хъугъэшIэгъэ 24-рэ гъогу-патруль къулыкъум иIофышIэхэм агъэунэфыгъ, ахэм нэбгыри 5 ахэкIодагъ, нэбгырэ 22-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. А пчъагъэм изынысъом лажьэ зиIэу агъэунэфыгъэр лъэсрыкIохэр арых. Ащ къыхэкIыкIэ джырэ лъэхьан ГИБДД-м и ГъэIорышIапIэ профилактическэ Iофтхьабззэу «ЛъэсрыкIу» зыфиIорэр республикэм щырегъэкIокIы.

ЛIыхэсэ Юрэ къызэриIуагъэмкIэ, АР-м и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан, АР-м и Правительствэ IэпыIэгъу къызэрафэхъухэрэм ишIуагъэкIэ, федеральнэ ыкIи республикэ программэхэу гъогур щынэгъончъэным фэгъэхьыгъэхэр Адыгеим щырекIокIых. Къэралыгъо автоинспекцием ищыкIэгъэ автомобильхэр, аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ техническэ пкъыгъохэр, нэмыкIхэри зэрагъэгъотынхэ амал яIэ хъугъэ. Ау джыри щыкIагъэу, гумэкIыгъоу щыIэр макIэпышъ, ахэм ядэгъэзыжьын гъогу-патруль къулыкъум ынаIэ тыригъэтыщт.

Коррупцием пэшIуекIогъэным пае непэ ГъэIорышIапIэм Iофыгъоу зэшIуихыхэрэм, республикэм ит къалэхэм ыкIи къуаджэхэм яурамхэр къызэрагъэнэфхэрэм уигъэрэзэнэу щытымэ, непэрэ мафэхэм яхъулIэу Адыгеим ит автомобиль пчъагъэр зыфэдизыр ыкIи ахэм ятехническэ зытет, нэмыкI лъэныкъохэмкIи Iофхэр зыфэдэм япхыгъэ упчIэхэр журналистхэм ЛIыхэсэ Юрэ ыкIи ащ игуадзэхэм афагъэзагъэх, игъэкIотыгъэ джэуапхэри къаратыжьыгъэх.

ГъогузекIоныр щынэгъончъэным пае непэ къэбар жъугъэм иамалхэмрэ правоухъумэкIо органхэмрэ яздэлэжьэн мэхьанэшхо зэриIэр ГъэIорышIапIэм ипащэхэм къыхагъэщызэ, тапэкIи бгъуитIум язэпхыныгъэ гъэпытэгъэн зэрэфаер къаIуагъ.

Пресс-конференцием зэрэкIуагъэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэ тигъэзет къыхиутыщт.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан къытырихыгъ.

КЪЭБАРЫКIЭХЭР

Мазэр имыкIызэ къатыщтых

ФэгъэкIотэнхэр зиIэхэм мазэ къэс къаратырэ ахъщэ IэпыIэгъур (ЕДВ) мы илъэсэу къихьагъэм къазэрафэмыкIуагъэм цIыфхэр ыгъэгумэкIыхэу къыкIэупчIагъэх.

IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэхэмкIэ Мыекъопэ къэлэ администрацием и Комитет макъэ къызэригъэIугъэмкIэ, ахъщэр къызэрафатIупщырэм ельытыгъэу цIыфхэм аIакIагъахьэ. КъызэраIуагъэмкIэ, мы уахътэм къафэкIуагъэр афатIупщын фаем щыщэу республикэ бюджетым къыдэлъытагъэр ары. Почтэм ыкIи банкхэм ясчетхэм ар арагъэхьэгъах. Федеральнэ бюджетым къыхэхыгъэу ащ хэгъэхъогъэн фаери къызатIупщыкIэ, мы кредит учреждениехэм афагъэкIонышъ, къэлэдэсхэм аратыщт.

Комитетыр зэрэгугъэрэмкIэ, мы мазэр имыкIызэ атын фэе ахъщэхэр фэгъэкIотэнхэр зиIэхэм аIакIагъэхьащтых.

ШъунаIэ тешъудз!

Наркотикэу алъытагъ

Урысые Федерацием и Правительствэ и Унашъоу «НаркотикхэмягъэзекIон фэгъэхьыгъэ унашъохэм ащыщхэм зэхъокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэр» зыфиIорэм щылэ мазэм и 22-м къыщегъэжьагъэу кIуачIэ иIэ хъугъэ.

Урысыем и ФСКН (наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэзекIогъэнхэм пэуцужьырэ къулыкъур) Краснодар краимкIэ и Регион гъэIорышIапIэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и Къутамэ ипресс-къулыкъу къызэритырэмкIэ, наркотическэ ыкIи психотропнэ вещество зэфэшъхьафэу гъэзекIогъэнхэу, шъхьафитэу цIыфхэм агъэфедэнэу щымытхэм «курительные смеси» зыфаIохэрэм афэдэ горэхэри ахагъэхьагъэх. Ахэм ащыщых шалфеим итхьапэ, «сальвинорин А» зыцIэр, гавайскэ розэм кIэу илъыр, лотос шхъуантIэм ытхьапэхэр ыкIи икъэгъагъэ зыхэлъхэр. Мыхэм ащыщ зыхэлъхэр къэбгъэкIыныр законым пэшIуекIо.

Пресс-къулыкъум къызэрэхигъэщырэмкIэ, тутын фэдэу зэшъохэрэ ыкIи мэ зэфэшъхьафхэр зиIэ уц зэхэгъэкIухьагъэхэу (смесьхэу) наркотик зыхэлъэу алъытэхэрэм джы ахагъэхьагъэх синтетическэ пкъыгъо зэфэшъхьаф 23-у ыпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ смесьхэм ахалъхьан алъэкIыщтхэр. ЗэрэхъурэмкIэ, мы аужырэ лъэхьаным бэрэ зигугъу ашIырэ уц зэхэгъэкIухьагъэу «Спайс» зыфаIорэр наркотикэу агъэунэфыгъ ыкIи ар зыщэхэрэм илъэси 4-м къыщегъэжьагъэу илъэс 20-м нэс хьапс атыралъхьаным ифитыныгъэ джы щыIэ хъугъэ.

Урысыем и ФСКН Краснодар краимкIэ и Регион гъэIорышIапIэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и Къутамэ республикэм щыпсэухэрэм анаIэ тырарегъадзэ а «курительнэ смесьхэр» ыкIи мэ зэфэшъхьафхэр къызытырэ уц зэхэгъэкIухьагъэхэр (аромамиксхэр) бгъэфедэнхэм псауныгъэм зэрар къызэрэфахьырэр ыкIи ахэм афэдэ препаратхэр зыщэрэ цIыфхэм, зыщащэрэ чIыпIэхэм афэгъэхьыгъэ къэбар зышIэхэрэм «цыхьэшIэгъу телефонэу» **52-48-44-мкIэ** макъэ арагъэIунэу.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

Бизнесым IэпыIэгъу фэхъущтых

Мыекъуапэ республикэ бизнес-инкубаторэу щашIыгъэр шIэхэу къызэIуахыщт. Ащ ишIын федеральнэ ыкIи республикэ бюджетхэм къарыкIэу сомэ миллион 53-рэ пэIуагъэхьагъ.

Адыгэ Республикэм предпринимательствэ цIыкIумрэ гурытымрэ ясубъектхэм хэхъоныгъэ щягъэшIыгъэныр къыдэзылъытэрэ республикэ программэм бизнесым IэпыIэгъу фэхъурэ инфраструктурэм игъэпсын чIыпIэшхо щеубыты. Адыгеим щызэхащэгъэ объект 11-м (предпринимательствэм хэхъоныгъэ егъэшIыгъэнымкIэ Агентствэмрэ муниципальнэ образованиехэм ащызэхащэгъэ бизнес-гупчэхэмрэ) шIэхэу джыри зы къахэхъощт — республикэ бизнес-инкубатор Мыекъуапэ къыщызэIуахыщт.

Квадратнэ метрэ мини 3 къызэлъызыубытырэ бизнес-инкубаторым промышленнэ предприятиехэр, офисхэр чIэтыщтых. ПстэумкIи мыщ нэбгыри 150-мэ IофшIэпIэ чIыпIэ щызэрагъэгъотын алъэкIыщт.

Сатыум, псэолъэшIыным, финанс фэIо-фашIэхэм, амыгъэкощырэ мылъкум игъэзекIон апылъ предприятиехэм инкубаторым чIыпIэ щагъотыщтэп. Ащ иIофышIэхэр зыдэлэжьэщтхэр предпринимательствэ IофшIэныр езыгъэжьэгъэ къодыехэр арых. ФэгъэкIотэныгъэхэр афашIызэ, апэрэ илъэсэу ахэр бизнес-инкубаторым зыщыIэщтхэм бэджэнд уасэу аIахыщтыр тефэрэм ипроцент 40 ныIэп.

ЕЛБЭШЭ Руслъан.

УАХЪТЭМ КЪЫЗЫДИХЬЫГЪЭ КЪИНЫГЪОХЭМ ЯМЫЛЪЫТЫГЪЭУ

(ИкIэух).

— ГухэлъышIухэу зигугъу къэпшIыгъэхэр загъэцакIэхэкIэ цIыфхэр инэу ыгъэрэзэщтхэу ыкIи ящыIэкIэпсэукIэ хэпшIыкIэу нахьышIу хъущтэу къытшIошIы. Адэ шIэгъахэхэм ягугъу къэпшIын хъумэ сыда тынаIэ зытетэбгъэдзэн плъэкIыщтыр? ГущыIэм пае, коммунальнэ инфраструктурэр жъы зэрэхъугъэм ыкIи ар гъэкIэжьыгъэн зэрэфаем бэрэ игугъу ашIы.

— Гухэлъ гъэнэфагъэм телъытэгъэ Федеральнэ программэу «ЗычIэсыхэрэ унэхэр» зыфиIорэм игуадзэу «Коммунальнэ инфраструктурэр гъэкIэжьыгъэныр» зыфиIоу 2007 — 2008-рэ илъэсхэм ателъытагъэр дгъэцэкIэжьзэ, къалэу Мыекъуапэ икъыблэ-къохьэпIэ лъэныкъокIэ ощхышхо къызещхыкIэ псыр зэрэдагъэчъырэ канализациеу иIэр дгъэцэкIэжьыгъэ, Мыекъопэ псырыкIопIэ зэхэтыр чIыгусысыным зэщимыгъэкъоным тетэу дгъэкIэжьыгъэ. А объектхэм къэкIопIэ зэфэшъхьафхэм къахэкIыгъэ мылъкоу сомэ миллион 294,9-рэ аIэ къащырагъэхьагъ. Ащ щыщэу сомэ миллион 274,4-р федеральнэ бюджетым къытфитIупщыгъ. Къалэу Мыекъуапэ иIэ псыукъэбзыпIэр гъэкIэжьыгъэным ыкIи ащ кIуачIэу иIэр чэщзымафэм псы кубометрэ 200000-м нэгъэсыгъэным ехьылIэгъэ IофшIэнхэр лъагъэкIуатэх. А объектым сомэ миллион 332-рэ мин 430,7-рэ аосэ IофшIэнхэр щагъэцэкIагъэх. Федеральнэ адреснэ программэхэм, республикэ инвестиционнэ программэм ыкIи Адыгэ Республикэм исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэм ателъытэгъэ программэм атегъэпсыкIыгъэу коммунальнэ инфраструктурэм иобъектхэр гъэкIэжьыгъэнхэм пае федеральнэ бюджетым ыкIи Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къахэкIыгъэ мылъкоу 2009-рэ илъэсым имэзипшI объекти 8-м сомэ миллион 247-рэ мин 911-рэ апэIудгъэхьагъ.

— Квартирабэу зэхэт унэхэр капитальнэу гъэцэкIэжьыгъэнхэр зэрэзэхэщагъэм тигъэзет Iаджри игугъу къыщытшIыгъ. Арэу щытми, пчъагъэхэм нафэ къашIыхэрэм джыри зэ къафэдгъэзэжьы тшIоигъу. Сыда а Iофым къепIолIэн плъэкIыщтыр?

— Унэ-коммунальнэ хъызмэтым щыкIорэ реформэхэм IэпыIэгъу афэхъугъэным телъытэгъэ федеральнэ Фондэу зэхащагъэм къытIупщырэ мылъкур, республикэ бюджетым иIахьэу хилъхьэрэр ыкIи унэхэм ябысымхэм хагъэхъожьырэр аIэ къырагъахьэхэзэ, квартирабэу зэхэт унэхэр капитальнэу гъэцэкIэжьыгъэнхэр тиреспубликэ мыдэеу щызэхэщагъэу сэлъытэ. КъызэтынэкIыгъэ илъэсипшIым къыкIоцI а гухэлъым пае сомэ миллиони 10 нахь аIэ къырагъэхьан амылъэкIыгъагъэмэ, 2008—2009-рэ илъэсхэм къакIоцI унэхэр капитальнэу гъэцэкIэжьыгъэнхэм сомэ миллион 620-рэ пэIудгъэхьагъ. Ащ щыщэу сомэ миллион 225-р къызэтынэкIыгъэ илъэсыр ары зыдгъэфедагъэр. ИлъэситIум къыкIоцI квартирабэу зэхэт унэ 438-рэ агъэцэкIэжьыгъэмэ, ащ щыщэу 150-р 2009-рэ илъэсыр ары зыпкъ зырагъэуцожьыгъэхэр. Квартирабэу зэхэт унэхэр капитальнэу гъэцэкIэжьыгъэнхэм пае сомэ миллион 425-рэ аIэ къырагъэхьан алъэкIыным ищыкIэгъэ документациер дгъэхьазырыгъахэ ыкIи ар алъыдгъэIэсыщт мылъкур къытфэзытIупщыхэрэм.

— ЗычIэсыщт унэхэр ягъэгъотыгъэнхэр цIыфым ищыIакIэкIэ зэкIэмэ анахь къиныгъоу лъытэгъэн фаеу къытшIошIы. Ар дэгъэзыжьыгъэным телъытагъ Федеральнэ программэу «ЗычIэсыхэрэ унэхэр» зыфиIорэм игуадзэу «Унэгъо ныбжьыкIэхэм зычIэсыщтхэр ягъэгъотыгъэнхэр» зыфиIорэр. Ар гъэцэкIэжьыгъэ зэрэхъурэм тыщыбгъэгъозэн плъэкIыщта?

— Мары пчъагъэхэм къагъэлъагъорэр. А программэ гуадзэм тегъэпсыкIыгъэу 2006—2008-рэ илъэсхэм унэгъуи 149-м унэ амалэу яIэхэр нахьышIу ашIынхэ алъэкIыгъ. А IофшIэныр лъыдгъэкIуатэзэ, 2009-рэ илъэсым сомэ миллион 26,7-рэ аIэ къырагъахьи, ныбжьыкIэ унэгъо 53-м унэ амалэу яIэхэр агъэтэрэзыгъэх.

— ЗычIэсыщт унэхэр цIыфхэм ягъэгъотыгъэнхэм пае унэ-ипотекэ чIыфэхэр ятыгъэнхэм мэхьанэ гъэнэфагъэ щыIэныгъэм щеубыты. КъыдгурэIо а амалыр джы пстэуми агъэфедэн зэрамылъэкIырэр мэзэ лэжьапкIэу яIэр зэрэмыиным ыпкъ къикIэу. Арэу щытми, а шIыкIэм хэхъоныгъэу фэхъугъэхэми уакъыщыуцу тшIоигъу.

— Унэ-ипотекэ чIыфэхэр ятыгъэнхэм Адыгэ Республикэм хэхъоныгъэхэр щегъэшIыгъэнхэм тегъэпсыкIыгъэу 2007—2009-рэ илъэсхэм къакIоцI сомэ 1 миллиардрэ миллион 468-рэ ипотекэ чIыфэхэу ыкIи банк чIыфэхэу нэбгырэ 1611-м аратыгъэх. Ащ щыщэу нэбгырэ 555-м сомэ миллион 581,3-рэ зыосэ ипотекэ чIыфэхэр аритыгъэх ОАО-у «Адыгэ ипотекэ агентствэм».

— Шъуиминистерствэ ипшъэрылъхэм къахеубытэ транспорт IофшIэным икъиныгъохэм Iоф адэшIэгъэныр, ащ хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр. Отраслэм иIофшIэн къызэтынэкIыгъэ илъэсым зэхъокIыныгъэхэр фэхъугъэхэу плъытэн плъэкIыщта?

— Тиреспубликэ ит транспорт организациехэм илъэс къэс пассажир миллион 36-рэ ыкIи хьылъэ тонн миллиони 2,4-рэ зэращэ. КъызэтынэкIыгъэ илъэсым тиминистерствэ транспорт хъызмэтшIапIэхэр игъусэхэу фэгъэкIотэныгъэ зиIэ цIыф купхэм социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэным тегъэпсыкIыгъэ Iофыгъохэр зэрихьагъэх. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2008-рэ илъэсым шышъхьэIум и 28-м ышIыгъэ унашъоу «Къэлэ пассажир транспортымкIэ зекIогъэным пае социальнэ проездной билетым ехьылIагъ» зыфиIорэр агъэцэкIэжьзэ, къызэтынэкIыгъэ илъэсым билет 60218-рэ цIыфхэм аращагъ. Адыгэ Республикэм и Президент 2005-рэ илъэсым мэзаем и 10-м къыдигъэкIыгъэ Указым тегъэпсыкIыгъэу апшъэрэ ыкIи гурыт профессиональнэ еджапIэхэм мэфэ шIыкIэм тетэу ащеджэхэрэм билетхэр осэ ныкъокIэ аращэщтыгъэх ыкIи 2009-рэ илъэсым а фэгъэкIотэныгъэм бюджет мылъкоу сомэ 1 миллион пэIудгъэхьагъ. А амалыр къызыфагъэфедагъ еджэкIо нэбгырэ 25647-м. Джащ фэдэу Адыгэ Республикэм изакон тегъэпсыкIыгъэу унэгъо Iужъухэм ащыщ кIэлэцIыкIухэр общественнэ транспортымкIэ ыпкIэ хэмылъэу зекIонхэ алъэкIыным пае мазэ къэс фэгъэкIотэныгъэ зиIэ билетхэр аратыщтыгъэх.

— Зэхэтхыгъэ коммунальнэ инфраструктурэм ыкIи нэмыкI отраслэхэм апае транспорт лъэпкъхэр къэщэфыгъэнхэм фэшI федеральнэ бюджетым мылъку къызэритIупщыгъэр. А IофшIэныр сыдым нэсыгъа?

— Урысые Федерацием чIыпIэ хэхъоныгъэхэмкIэ и Министерствэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ зэдашIыгъэ Зэзэгъыныгъэр гъэцэкIэжьыгъэным тегъэпсыкIыгъэу транспорт амалхэр ыкIи коммунальнэ хъызмэтым щагъэфедэрэ техникэ лъэпкъхэр къэщэфыгъэнхэм 2009-рэ илъэсым сомэ миллион 90,6-рэ Адыгеим пэIуигъэхьагъ. Ащ щыщэу сомэ миллион 63,4-р федеральнэ гупчэм къикIыгъ, адрэр республикэ бюджетым Iахьэу хилъхьагъ. Коммунальнэ хъызмэтым пае агъэфедэрэ техникэу ыкIи пассажирхэр зещэгъэнхэм телъытэгъэ транспортэу республикэм къыIэкIэхьагъэхэр муниципальнэ образованиехэм, Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иучреждениехэм ыкIи хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ Министерствэм аратыгъэх. Ащ ишIуагъэкIэ коммунальнэ хъызмэтым ыкIи пассажирхэм язещэн хэхъоныгъакIэхэр ашIыгъэх.

— Дунэе финанс кризисым Урысые Федерациери Адыгэ Республикэри хэтыгъэх нахь мышIэми, капитальнэ псэолъэшIыным пае агъэнэфэгъэ мылъкур аIэ къырагъахьэщтыгъэу къытшIошIы. ХэхъоныгъакIэхэм ягугъу къэпшIы тшIоигъу.

— КъызэтынэкIыгъэ илъэсым заказхэр ятыгъэнхэр ыкIи мылъкур аIэ къызэрэрагъэхьэрэ шIыкIэр уплъэкIугъэн пшъэрылъыр ыгъэцакIэзэ, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо унитарнэ предприятиеу «Стройзаказчикыр» федеральнэ ыкIи республикэ бюджетхэм ямылъкоу сомэ 1 миллиардрэ миллион 314-рэ зыпэIуагъэхьэрэ объект 56-м адэлэжьагъ. Илъэсым къыкIоцI зэкIэ мылъкоу агъэнэфагъэр аIэ къырагъэхьагъ. БлэкIыгъэ илъэсым объект 24-рэ атыгъ. Социальнэ мэхьанэ зиIэхэр ахэм ахэтых. Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэщым диагностическэ гупчэрэ хъызмэтзехьэным пае псэуалъэрэ щагъэпсыгъэх, хьафизэхэм ыкIи дэеу зылъэгъухэрэм апае еджэпIэ-интернат къалэу Мыекъуапэ, кIэлэеджэкIо 750-м телъытэгъэ гурыт еджапIэ Адыгэкъалэ ащатыгъэх, Тэхъутэмыкъое районымкIэ поселкэу Яблоновскэм пIэкIори 150-м телъытэгъэ сымэджэщрэ поликиникэрэ щагъэпсыгъэх.

— Тыхэмыукъомэ, къызэтынэкIыгъэ илъэсым гъогушIынми Адыгеим хэхъоныгъакIэхэр щишIыгъэх.

— Тэрэз. Адыгэ Республикэм и Президент къызэрэдыригъэштагъэм ишIуагъэкIэ аужырэ илъэсищым республикэм игъогу хъызмэт хэхъоныгъакIэхэр ышIыгъэх. 2009-рэ илъэсыр финанс кризисым илъэхъанэу зэрэщытыгъэм емылъытыгъэу, гъогу хъызмэтым мылъкоу халъхьэрэр республикэм икъэралыгъо хэбзэ органхэм нахь макIэ ашIыгъагъэп. Адыгеим итарихъкIэ апэрэу 2009-рэ илъэсым сомэ 1 миллиард зыпэIухьэгъэ гъогу объектхэр республикэм щыттыгъэх. Программэу «Урысыем итранспорт системэ гъэкIэжьыгъэныр» зыфиIоу 2002—2010-рэ илъэсхэм ателъытагъэр дгъэцэкIэжьзэ, къалэу Мыекъуапэ къыдэзыухьэрэ гъогоу Мыекъуапэрэ ТIуапсэрэ зэзыпхыхэрэм иапэрэ чэзыоу километри 9,4-рэ зикIыхьагъэр ыкIи псыхъоу Шъхьагуащэ тыралъхьэгъэ лъэмыдж кIыхьэр къызыхиубытэрэр, Мыекъопэ районымкIэ автомобиль гъогоу Гъозэрыплъэрэ Партизан гъэхъунэмрэ зэзыпхыхэрэр ттыгъэх. ТапэкIэ къалэу Мыекъуапэ къыдэзыухьэрэ гъогум ишIын лъыдгъэкIотэщт ыкIи Армавир ылъэныкъокIэ къикIырэ гъогумрэ хы ШIуцIэ Iушъомрэ ащ зэрипххэзэ, а лъэныкъомкIэ кIорэ автомобилистхэм амалышIухэр аригъэгъотыщт.

ХэгъэунэфыкIыгъэмэ хъущт программэу «Урысыем итранспорт системэ гъэкIэжьыгъэныр» зыфиIорэм тегъэпсыкIыгъэу къуаджэу Улапэрэ Краснодар краим щыщ станицэу Тенгинскэмрэ гъогоу зэзыпхыхэрэм ишIын мылъку пэIугъэхьагъэныр 2008-рэ илъэсым зэредгъэжьэгъагъэр. Ар километри 4,38-рэ мэхъу. Псыхъоу Лабэ телъыщт лъэмыджэу метри 171,3-рэ зикIыхьагъэри ащ къыхеубытэ. Сомэ миллион 477,6-рэ зыпэIухьащт а гъогур тызыхэхьэгъэ 2010-рэ илъэсым ттынэу дгъэнэфагъэ. Джащ фэдэу программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиIорэр дгъэцэкIэжьзэ, 2009-рэ илъэсым автомобиль гъогоу станицэу Даховскэмрэ Лэгъо-Накъэрэ зэзыпхыхэрэм игъэкIэжьын тыфежьэгъагъ. Ащ къыделъытэ лъэмыджыкIэрэ путепроводрэ гъэпсыгъэнхэр. Объектым ишIын сметэ уасэу иIэр сомэ миллион 730-рэ. Ар зытткIэ къушъхьэ лъэныкъом транспортыр тэрэзэу щызекIоным, туристическэ объектхэм сыдигъорэ лъэхъани якIолIэнхэ алъэкIынхэу гъэпсыгъэным иамалхэр къытыщтых.

— ТиупчIэхэр джащ щытэухых. Тхьауегъэпсэу шъуиотраслэ епхыгъэ лъэныкъохэмкIэ Адыгеим ищыIакIэ хэхъоныгъакIэу фэхъугъэхэм тазэрэщыбгъэгъозагъэмкIэ.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Федеральнэ адреснэ программэхэм, республикэ инвестиционнэ программэм ыкIи Адыгэ Республикэм исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэм ателъытэгъэ программэм атегъэпсыкIыгъэу коммунальнэ инфраструктурэм иобъектхэр гъэкIэжьыгъэнхэм пае федеральнэ бюджетым ыкIи Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къахэкIыгъэ мылъкоу 2009-рэ илъэсым имэзипшI объекти 8-м сомэ миллион 247-рэ мин 911-рэ апэIудгъэхьагъ.

Урысые Федерацием чIыпIэ хэхъоныгъэхэмкIэ и Министерствэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ зэдашIыгъэ Зэзэгъыныгъэр гъэцэкIэжьыгъэным тегъэпсыкIыгъэу транспорт амалхэр ыкIи коммунальнэ хъызмэтым щагъэфедэрэ техникэ лъэпкъхэр къэщэфыгъэнхэм 2009-рэ илъэсым сомэ миллион 90,6-рэ Адыгеим пэIуигъэхьагъ. Ащ щыщэу сомэ миллион 63,4-р федеральнэ гупчэм къикIыгъ, адрэр республикэ бюджетым Iахьэу хилъхьагъ.

2009-рэ илъэсыр финанс кризисым илъэхъанэу зэрэщытыгъэм емылъытыгъэу, гъогу хъызмэтым мылъкоу халъхьэрэр республикэм икъэралыгъо хэбзэ органхэм нахь макIэ ашIыгъагъэп. Адыгеим итарихъкIэ апэрэу 2009-рэ илъэсым сомэ 1 миллиард зыпэIухьэгъэ гъогу объектхэр республикэм щыттыгъэх.

АСЛЪАН ишIушIагъэ ащыгъупшэрэп

Бэмышlэу журналист Iофшlэнэу сызпылъымкIэ сиIофшIэгъоу ЛIэхъусэжъ Хьаджэрэтбый телефонымкIэ къызысфытеом къысиIуагъ Теуцожь райисполкомым илъэсыбэрэ итхьамэтагъэу ЛэупэкIэ Аслъан ыныбжь илъэс 80 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ тхыгъэ зэригъэхьазырырэр. Сэри ащ сыкъигъэуцугъэм фэдэу лIэшIэгъу ныкъом ехъукIэ сызэкIигъэIэбэжьи, ныбжьыкIэгъум фэгъэхьыгъэ гукъэкIыжь IэшIухэм къафысигъэгъэзэжьыгъ.

1958-рэ илъэсым игъэмэфэ маз. Дзэ къулыкъум сыкъикIыжьыгъ. КПСС-м ичленыбэу сыкъэтIысыгъэ ... КПСС-м ичленыныбжьымкIэ сыкандидатыгъ. Прикарпатскэ дзэ округым игъэзетэу «Крылья Советов» зыфиIорэм (Львов къыщыдэкIыщтыгъ) штатым хэмыт икорреспондентэу сызэрэщытыгъэм иудостоверение сIыгъ.

Партийнэ учетым сыхэуцонэу КПСС-м ирайком (ащыгъум район гупчэр Пэнэжыкъуае дэтыгъ) сэкIо. КIэлэ тхъоплъ нэгуихыгъэ горэм дэжь сычIащ. Ар ЛэупэкIэ Аслъан арыгъэ, КПСС-м ирайком зэхэщэн IофхэмкIэ иотдел ипэщагъ. НэгушIоу къысIэпэгъокIы, къыздэгущыIэ, партием ирайком иятIонэрэ секретарэу Василий Сокольниковри къыздегъэгущыIэ.

Бэ темышIэу район гъэзетэу «По ленинскому пути» зыфиIорэм иредакторыщтыгъэу Уджыхъу Щамилэ къысэджэ, сызэрэтхэшъурэр зэрагъэшIэнэу фермэ горэм сагъакIо, чэмыщ ныбжьыкIэхэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэу къэзгъэхьазырыгъэр «уезэгъыщтыкIэ» хахышъ, гъэзетым илитсотрудникэу саштэ, бэрэ пымылъэуи гъэзетым мэкъумэщымкIэ иотдел ипащэу сагъэнафэ. «М-72»-рэ зыфаIощтыгъэм фэдэ мотоцикл бэлахьи люлькэ готэу къысаты. СигушIуагъо гъунэнчъ. А лъэхъаным автомашинэ зиIагъэр зырыз. Район тхьаматэр «Победэм», партием ирайком иапэрэ секретарэу Пэнэшъу Нухьэ «Волгэм» исыгъэх.

Джа лъэхъаныр ары ЛэупэкIэ Аслъан нахь благъэу нэIуасэ сызыфэхъугъагъэр. Къуаджэхэр къыкIухьэнхэ, колхозхэм ахэхьан зыхъукIэ сарищэщтыгъэ. Ащ ыIорэр умышIэн уфитыгъэп, ащ къызэриIоу редакторым псынкIэу райкомым сынигъэсыщтыгъ. АнахьыбэрэмкIэ тыздигъакIощтыгъэр Къэзэныкъоежъыр арыгъэ. Ежь иIоф къегъэцэкIэфэ мотоциклэм сытесэу сежэщтыгъ. Ащ фэдизэу гущыIэгъухэуи сишIыщтыгъэп. БэдэдэкIэ сэщ нахьыжъэу къысщэхъути, есIуи къысиIуи щыIагъэп.

Илъэсрэ ныкъорэ нахь Iоф сымышIагъэу Н.С. Хрущевым иунашъокIэ 1959-рэ илъэсым ыкIэмэ адэжь Адыгеим рэзэу ярайон гъэзетхэр зэфашIыжьыгъагъэх. Сэри IофшIэн симыIэу сыкъэнэгъагъ. Зыми зи къысимыIо зэхъум, сфэгумэкIыни къысыкъогущыIыкIыни щыIэпти, партием ирайком сэщ фэдэхэу Iофынчъэу къэнэгъэ журналистхэм IофшIапIэ къафегъотэу зыкъэхъэзыхым, ащ печатымкIэ иотдел ипащэу Ведутэ (ыцIэ къэсшIэжьырэп) дэжь сыкIуагъ. Ар къыздэгущыIи, Брюховецкэ райгъэзетэу «Правда колхозника» зыфиIорэм иредакторыгъэу Косенкэм дэгущыIи, а гъэзетым мэкъу-мэщымкIэ иотдел ипащэу IофшIэныр езгъэжьагъ. КъысфэдэгъухъэкIэ, уни къысатыгъ шъхьае сызагъэрэп, адыгэхэм сакъыфэзэщы, тадэжь къэзгъэзэжьы сшIоигъу.

Мэзэ заулэ тешIагъэу Краснодар сыкъэкIуагъэу автовокзалым сыщыIокIэ партием ирайком иагитациемрэ пропагандэмрэкIэ иотдел ипащэу МэщфэшIу Махьмудэ ыкIи къыкIэсеIо: «Арэп, о кIалэр, тыдэ ущыхэта? МодыкIэ ЛэупэкIэ Аслъан къыплъэхъу IофшIапIэ уIуигъэхьанэу. УздэщыIэр цIыф ышIэрэп». ЫужырэмафэмЛэупэкIэр къыседжэ, «партучетым ухэтэу ухэхьажьыгъэшъ» еIошъ, пхъашэу къыздэгущыIэ. Брюховецкэ районым сыкъырещыжьы, партием и Теуцожь райком иинструкторэу Iоф сшIэнэу сарегъэштэ.

Джащ ыуж Аслъан цIыфышIу дэдэу зэрэщытыр зысшIагъэр. IофшIэнымкIэ фэгъэгъу иIагъэп, ауми илъэситIо Iоф зыдэсшIэм ымакъэ гъэлъэшыгъэу къыздэгущыIагъэу, сыгу хигъэкIыгъэу къыхэкIыгъэп. Сэ къысфэгъэзэгъагъэх Аскъалае, къутырэу Шевченкэм, Гъобэкъуае ащыIэхэ парторганизациехэр. А лъэхъаным партийнэ дисциплинэр пытагъэ. КПСС-м ирайком иорготдел ишIэ хэмылъэу зэIукIэхэр ашIынхэ, кадрэхэр зэблахьунхэ, ежьхэр зыфэехэ горэ партием хагъэхьан фитыгъэхэп. Джа зэIукIэхэм зэкIэми сащигъаIэщтыгъэ, къысфигъэгъуштыгъэп, чэщныкъом зэIукIэр заухыкIэ, чэщырэ чэщыхэм сакъыщыIэщтыгъэ, автомашинэ щыIагъэп.

Ар имыкъоу сэ къысфэмыгъэзэгъэхэ парторганизациехэм ащыщ горэм шапхъэр щаукъуагъэ зыхъукIэ, ащ сигъакIоти, ахэр къызэхэсэфыфэ сыкъигъэтыщтыгъ. Джащ фэдэу партием хэгъэкIыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ IофыгъохэмапаеЕдэпсыкъоежъым, Очэпщые, нэмыкIхэм сызэригъэкIогъагъэхэр, зэIукIэхэр чэщыр хэкIотэфэ жъотэу зэрэкIощтыгъэхэр, сыдэу хъугъэми партием ирайком иунашъо пхырыщыгъэу сыкъызикIыжьыкIэ «дэгъоу Iоф къэпшIагъ, Рэмэзан» къызэрэсиIощтыгъэр сщыгъупшэрэп.

Партийнэ конференциехэр, партактивхэр, партием ирайком ибюро иззэхэсыгъохэр щыIэхэ зыхъукIэ, партийнэ дисциплинэр зыукъохэу къэгъуэжьыгъохэрэм, тызэщыгъажэхэрэм афэсыдэщтыгъэп, сяпхъэшэкIыщтыгъ. СыкIэлагъ, зэкIэ тэ зэрэтIоу хъун фаеу къысыдэхъущтыгъэ. А лъэхъаным сщыгъупшэрэп «Рэмэзан, ныбджэгъу уиIа, хэта узготхэр?» ыIуи къызэрэсэупчIыгъагъэр. Арти, ащ фэдэу гъэнэфагъэу зи зэрэсимыIэр зесэIом, «ар хъущтэп, тэрэзэп, Рэмэзан, ныбджэгъу уиIэн фае» къысиIогъагъ. Ащ ыуж апэрэ ныбджэгъу къысфэхъугъагъэхэр Шевченкэм дэтыщтыгъэ автохозяйствэм иинженер шъхьаIэщтыгъэу Хьагъур Айтэчрэ Пэнэжьыкъуае дэтыгъэ торгово-завозной базэм идиректорыгъэу Гъыщ Нурбыйрэ. Непи ахэм бэрэ саIумыкIэми сэгъэлъапIэх, тиныбжьыкIэгъум дэгъоу тызэрэзэфыщытыщтыгъэр IэшIуIэшIоу гум къинэжьыгъ. А лъэхъаным Мыекъуапэ Гъыщ Нурбый защэжьым ащ сыкIуагъэу иIофшIапIэ сычIэмыхьэу сыкъэкIожьыщтыгъэп.

Партием ирайком тыщызэдэлажьэ зэхъум ЛэупэкIэ Аслъан къыщыгъакIэу иунэ бэрэ сихьэщтыгъэ. СымыкIонэу сIуагъэми, «бэ къэмыIоу, некIо сIуагъэшъ, къыуаIорэр гъэцакIэ» ыIоти сыздищэщтыгъэ. УахъэханкIэ тхьагъоу, цIыф къызэрыкIохэу, уахэгупсэфыхьэу щытыгъ. ЧэщыридяжьсыщыIэу къыхэкIыщтыгъэ.

Ишъхьэгъусэу Тэмарэ джыри сэлъэгъу сшIошI нахь нэмыкIэп. Фэдэ бзылъфыгъэ гуащэ дунаим тетэп пIоми хэукъонышъэ мыхъунэу щытыгъ. Джыри арэущтэу зэрэщытым сицыхьэ пытэ телъ. Бзылъфыгъэ мылъэгъ-мылъхъэнчэ къопщIэ гохь нэгуфэу, шъабэу гущыIэмэ IущхыпщIыкIызэ, къыддекIокIызэ тигъашхэщтыгъ.

Ежь Аслъан пчэдыжь нэфшъагъом къыкIэтаджэти, орэд горэхэр мэкъэ шъабэкIэ кIиIукIызэ, унэхэр зэпикIухьэзэу къырегъажьэщтыгъ. Загъорэ зэпигъэумэ, джэуап ептыжьыныр зимыщыкIагъэ горэхэр къыIомэ, етIани орэд мэкъэ шъабэм кIыригъэщэу ежьэжьыщтыгъ. ИцIыфышIугъэрэ ихьалэлыныгъэрэ гъунэнчъагъ. Имыхьамелэ тIупщыгъэу Тэмарэ иIэнэшIыгъэ зэкIэри Аслъан ригъэблэгъэнхэр, иныбджэгъухэр зыльищэнхэр икIасэу щытыгъ. Уцурэ тIысырэ имыIэу, о къапIорэм къемыдэIоу, ежь зыфаер къыIозэ уигъашIэщтыгъ.

Тэхъутэмыкъое районым ащэжьи, ащ ираиисполком итхьаматэ игуадзэу, партием ирайком иятIонэрэ секретарэу Iоф ышIэ зэхъуми сыщыгъупшагъэп, ышнахьыкIэм фэдэу цыхьэ къысфишIэу, къыслъыкIомэ сищэу, дэмысынхэу зыгорэм кIощтхэми яунагъо къыслъэхинэу, сэри сыкъэкIожьымэ ячэтхэр хэзгъэхьажьэу къызэрэхэкIыгъэм непэ къызынэсыгъэм тырэсэмрэкъэужьы. Нэужым Тэхьутэмыкъое ыкIи Теуцожь районхэр зэхагъэхьажьыхэ зэхащэгъэ райисполкомым тхьаматэ зыфашIыми, ренэу ынаIэ къыстетыгъ. Агрономэу Iоф сшIэзэ, лажьи хьакIи симыIэу сытырагъэкIыгъэу аIуи чIыпIэ къин сифагъэу гъогум сыщыIукIи, сиIофхэм язытет зыфэсIуатэм партием ирайком сищи къыскъоуцуи, ишIуагъэ къысигъэкIыгъагъ.

Непэ къызнэсыгъэми Аслъан сыщыгъупшэрэп. Сэри джащ фэдэ къабзэу тыдэ щыслъэгъугъэми секIуалIэ, тызэфэчэфэу тызэрыгущыIэн къэтэгъоты, тигукъэкIыжьхэм танэсы, уахътэр тфимыкъоу тызэгоIыжьы.

Джащ фэдэ цIыф шIагъу ЛэупэкIэ Аслъанэу непэ сызэрыкIорэ щыIэныгъэ гъогум илъэс 50-м ехъукIэ сытезыгъэуцуагъэр. Аслъан IофшIэгъэшхохэр иIэх. Адыгэ лъэпкъым хьалэлэу фэлэжьагъэхэм ащыщ. Ащ ыцIэ къепIомэ, ар зыфэдэр къыуимыIонэу адыгэ шъолъырым инахьыжъыIохэм къахэмыкIынэу сэгугъэ. IэнэтIэшхохэм аIутызэ къызэрихьыгъэм имызакъоу, ныбджэгъушIу, сэмэркъэур икIас, сыдигъо уIукIагъэми нэгушIоу, чэфэу къыпэгъокIы. Тыгънэгъу краими, тикъэралыгъошхо инэмыкI чIыпIабэми зэращызэлъашIэрэми зэращалъытэрэми щэч хэлъэп.

Джащ фэдэ къабзэу гумахэуи щыт. Къин IофыкIэ зынэмысырэ щыIэп. ХэткIи зэхэдз, ханэ иIэп. Ынэпси къызэрэкIощтыр зи арэп. Ныбджэгъухэм, къо-Iахьылхэм, зыдэлэжьагъэхэм, игупсэхэм пэсащэу ядунай зэрахъожьырэр игухэкIышху, фэщыIэрэп.

Ауштэу ЛэупэкIэ Аслъан зэрэщытыр сэ сизакъоп зышIэрэр. АшIэ илэгъу пстэуми, сыда пIомэ, ышъэкIэ къызэрэщытIуагъэу, зэхэщэн IофхэмкIэ партием и Теуцожь райком илъэсихэ ипэщагъ, Теуцожь ыкIи Тэхьутэмыкъое районхэр зызэхагъэхьажьхэм зэхащэгъэгъэ Теуцожь райисполкомым илъэсие итхьаматэгъ, Мыекъуапэ къызащэжьым хэку исполкомым снабжениемрэ сбытымрэкIэ игъэIорышIапIэ илъэс 22-рэ иIэшъхьэтетыгъ, нэмыкI IэнэтIэшхохэми аIутыгъ, Адыгэкъалэрэ Теуцожь районымрэ яцIыф гъэшIуагъ. ОлэкъэфэцIыф жъугъэхэм ахэтыныр икIэсагъ, акъылэгъу, упчIэжьэгъу афэхъущтыгъ, къоджэдэс къызэрыкIохэм ягумэкIхэр зыфэдэр зэригъашIэщтыгъэх, ахэр афигъэцакIэщтыгъ. Непэ къызынэсыгъэми Адыгэкъалэ, Теуцожь, Тэхьутэмыкъое районхэм ащыпсэухэрэм ЛэупэкIэ Аслъан ицIыфышIугъэ ащыгъупшэрэп, шIукIэ, дэхагъэкIэ игугъу ашIы. Ахэр къэблэжьыныри псынкIагъоп, ар зэкIэми апшъэ ифэрэп. Ау ахэр Тыгъурыгъуае икIэлэ пIугъэ иакъыли, иамали, иадыгагъи, ицIыфыгъи къахьыгъ.

Непэ къызынэсыгъэми ежь ЛэупэкIэ Аслъани къытенэрэ щыIэп. Зы лъэхъани зыдэлэжьагъэхэр щыгъупшэхэрэп, ренэу ахэм ахэхьэ, ягумэкI адегоцы, ягушIуагъо адеIэты. Ныбджэгъубэу иIэхэми къызэрэуатын щыIэп, шъхьэкIэфэгъэшхо къыфашIы.

Ащ фэшыхьат тыздэгущыIагъэхэми къыIаIуагъэхэр.

БЭРЭТЭРЭ Аскэр, Гъобэкъуае инахьыжъхэм я Совет итхьамат:

«ЛэупэкIэ Аслъан зысшIагъэр партием и Теуцожь райком Iоф щишIэу зыщэтым къыщегъэжьагъ. Ащ ыужи Теуцожь райисполкомыми илъэсыбэрэ итхьамэтагъ. Сэри гъобэкъоe колхозым илъэс 12 сыритхьамэтагъ, колхозэу Лениным ыцIэкIэ щытым ипартком исекретарэу илъэсибгъо сыщытыгъ, къоджэ Советым сыритхьаматэу къыхэкIыгъ.

Арышъ, Аслъан бэрэ сыдэлэжьагъ, дэгъоу сэшIэ. IофшIэгъэшхохэр иIэх, цIыфхэм афэгумэкIыщтыгъ, гупцIанэзэ къыхьыгъ, фэлъэкIыщтэу зи къыгъэнагъэп. ЖэнэлI Нурдинрэ Аслъанрэ зэгурыIохэзэ дэгъоу зэдэлэжьагъэх, районым лъэшэу зыкъырагъэIэтыгъагъ, хэкумкIэ пэрытхэм ахагъэуцогъагъ.

ЛэупэкIэ Аслъан IэрышIыхыр аримыгъэшIыными пылъыгъ, Москваи кIогъагъэ, ащ щызэхащэгъэгъэ комиссием къыщыгущыIагъ, ау у АслъанкIэ, ЖэнэлIыкIэ КПСС-м и ЦК рихьыжьэгъэ Iофыр къэбгъэуцунэу щытыгъэп. МыекъуапэзэкIожьми IэнэтIэшхо Iутыгъ, ишIогъэшхо къытэкIыгъ, сыколхоз тхьаматэти бэрэ сеолIагъ, къытфишIагъэр бэдэд, тщыгъупшэрэп. Адыгэ Республикэм и Президент дэжь нахьыжъхэм я Советэу щызэхэщагъэм сэри сыхэтыгъ. Ежь Аслъан ащ итхьамэтагъ. ЫпшъэифагъэрбэПрезидентымтызыфаер риIощтыгъ, тизэхэсыгъохэм къаригъэблагъэу къыхэкIыгъ».

БЛЭНЭГЪЭПЦIЭ Хьамид, Джэджэхьаблэ щыщ, кIэлэегъэджэ IофшIэным иветеран:

«ЛэупэкIэ Аслъанрэ сэрырэ Мыекъопэ педучилищым тыщызэдеджагъ. 1941-рэ илъэсым тычIахьи, 1951-рэ илъэсым къэтыухыгъ. Къиныгъэ, зэо ужыгъ, гъэблэшхуагъэ, гъомылапхъэр мэкIагъ, карточкэми тыкъыхиубытагъ. Ауми цIыфхэр зэфэдэгъущтыгъэх, зэфэсакъыжьыщтыгъэх, зэдеIэжьыщтыгъэх.

ТызэрэзэдеджэрэмимызакъоуАслъанрэ сэрырэ тызэныбджэгъушхоу щытыгъ. Зыпарэми тыхэзэрэмынэу шIу тызэрэлъэгъущтыгъ. Непэ ыгъотыгъэ щыIэмэ сыхиныщтыгъэп, сэри джащ сыфэдагъ.

Аслъан дэгъоу еджэщтыгъ. ШъыпкъэныгъэиIагъ, къыуиIуагъэмэ ыгъэцакIэщтыгъ. Анахь икIэсагъэр урысыбзэм иурокхэр ары. Комсомольскэ, общественнэ IофшIэнхэм ахэлажьэщтыгъ, ашIэу, алъытэу щытыгъ.

Училищыр къэтыухи IофшIэныр зетэгъажьэми тызэщыгъупшагъэп. Теуцожь районым ежь къызагъакIом, чылэм къыдэхьагъэу зыкъысIуимыгъакIэу дэкIыжьыгъэп.

Райисполкомым итхьаматэу лъэгъун сиIэу ыдэжь сызэкIоми къысфэчэфэу къыспэгъокIыгъ, сызыфаер къысфигъэцэкIагъ. Непэ мыбэми тызэрыщызэIукIэрэм джа гуфэбэныгъэу тазыфагу ильыгъэр къэнэжьы. Дэгъоу сэшIэ Аслъан IэнэтIэшхохэм зэраIутыгъэр, ищытхъу зэраригъэIуагъэр, джыри ишIушIагъэхэр цIыфхэм зэращымыгъупшэрэр. Лъэшэу сырэгушхо, сыщэгушIукIы синыбджэгъу. СыфэлъаIо псаунгъэ пытэ иIэнэу, шIоу, дэхагъэу щыIэр къыдэхъунэу».

ЗАВОДИН Николай, IофшIэным иветеран:

«Сэ колхоз бэлахьыщтыгъэу «Октябрэм» сыриэкономист шъхьаIэу, ипартком ипащэ сыригуадзэу сыщытыгъ. Джары ЛэупэкIэ Аслъан сыIукIэу, сишIэу зыкIыщтыгъэр. Тиколхоз бэрэ къакIощтыгъ, цIыфхэр зыгъэгумэкIыхэрэр зэригъашIэщтыгъ, чылагъохэр зэтегъэпсыхьагъэхэ зэрэхъущтым иамалхэр зэрихьэщтыгъэх. Аслъан цIыф къызэрыкIоу, пэщэ Iушэу, зэхэщэкIо бэлахьэу зэрэщытыр зэкIэмэ ашIэщтыгъэх, едэIуштыгъэх.

А лъэхъаным партием ирайком иапэрэ секретарыгъэр зыфэбгъэдэн къэгъотыгъое кIалэу ЖэнэлI Нурдин. Аслъанрэ арырэ дэгъоу зэгурыIощтыгъэх, зэдэлажьэщтыгъэх. Тирайон зыкъырагъэIэтыгъагъ.

КъасIо сшIоигъу ЛэупэкIэ Аслъан тикъутырдэсхэм зэращымыгъупшэрэр, шIукIэ, дэхагъэкIэ агу къызэрэкIыжьырэр. Псаунгъэ пытэ джыри уиIэнэу сыпфэлъаIозэ, сэгугъэ джыри тызэIукIэнэу, а блэкIыгъэ илъэс шIагъохэм тиIофшIэкIагъэр тыгу къэдгъэкIыжьынэу, Аслъан».

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итыр: **ЛэупэкIэ Аслъан.**

ПУШКИНЫР ГОГОЛЫМ ИКIЭГЪЭКЪОНЭУ ЗЭРЭЩЫТЫГЪЭМ ИХЪИШЪ

КЪУНЫЖЪ Мыхьамэт

ПЭУБЛ ГОГОЛЫМ ИТХЬЭЛЪАН

НыбжьыкIэ дэдэу, тхэн ригъэжьэгъэ къодыеу Гоголыр Пушкиным итрагедие цIэрыIоу «Борис Годуновым» апэрэу еджэм, ащ ыгу къэIэтыгъэу, зэлъиштагъэу, тхьэлъанэ ышIыгъагъ ыкIи моущтэу ытхыгъагъ: «Мы егъашIэм щыIэщт уитхыгъэ сапашъхьэ илъэу тхьэлъанэ сэшIы! Джыри сэ сыкъабз, джыри цIыфхэм афэмылъэгъурэ хьарамыгъэ гори къысхэфагъэп, зызгъэцIыкIунэу ыкIи зысшIошIыжьынэу сыгу зыкIи къихьагъэп. ЦIыфыгъэ зыхэмылъхэу тетыгъор зыIыгъхэм къапихырэ чъыIэмылым сыгу шIуагъэу къыщесхьакIырэм щыщэу тIэкIу нэмыIэми сынапэ тырихэу зыгорэкIэ сшIуитыгъумэ; зыгорэкIэ сыгу шъабэу къытеорэр штаукI машIом зэлъиштэмэ; зыгорэкIэ слъэгъу мыхъурэ, зи къэзымыхьырэ фэмыфыгъэм сызIэкIиубытэмэ; зыгорэкIэ сыгу загъорэ къыщытэджырэ гъэшIэгъонхэр цIыфмэ ящытхъупIэ бэдзэр щысщэнэу схьымэ; зыгорэкIэ о сыгу къыщыбгъэуцугъэ макъэхэм хьайнэпагъэ къафэсхьымэ. Е-е! Ащыгъум зэпымыоу ащ щэнаутыр къыстырерэутх, спкъэу къэмылъагъорэм щэбзэ пэпцIэ миллион къысхерэрэс, сигъэмысэу мэшIотхъобзэ мыкIосэжьыныр сыгу къытырэкI...»

Джы а тхьэлъанэр Гоголь усэкIошхом къызэригъэшъыпкъагъэми, ежь усэкIошхоми тхэкIо нахьыкIэм урыс литературэр къыIэтэу фишIэгъэ шIушIагъэр зыфэдэми Гоголь итворчествэкIэ тылъыплъэн, къэдгъэнэфэн. ЫкIи хъишъэм итегущыIэн нахь IупкIэ хъуным фэшI, мыщ фэдэ зэкIэлъыкIуакIэ къэIотэным хэтлъхьан: «Пэублэм» ыуж «Украинэ ыкIи петербург повестьхэр», «Драматургиер. Комедиеу «Ревизор», поэмэу «ЛIагъэхэр зыщэфрэр»/ «Чичиковым икъэкIухьан е «ЛIагъэхэр зыщэфрэр»/, «КIэухыр...»

Мы упчIэри мыщ дэжьым къыщыдгъэуцун: **«Сыда дунаим щыцIэрыIо произведениехэу Гоголым иIэхэр ытхынхэмкIэ Пушкиным ишIуагъэу къэкIуагъэр?»**

А упчIэм иджэуап тылъыхъузэ, мы статьяр тхыгъэу хъугъэ.

«УКРАИНЭ ЫКIИ ПЕТЕРБУРГ ПОВЕСТЬХЭР»

Мы тызхэт илъэсэу еужьырэу кIорэм урысые обществэр зэкI пIоми хъунэу ыкIи дунэе культурэхэри зыхэлэжьэгъэхэ хъугъэ-шIэгъэ инхэр мэхьанэ яIэу къызыдихьыгъэх. Ахэм Iо хэмылъэу урыс тхэкIошхохэу, цIыфлъэпкъым ятворчествэкIэ, якъэлэмкIэ бэ фэзышIагъэхэу Пушкинымрэ Гоголымрэ яюбилейхэр апэрэу ащыщых. Шъыпкъэм тетэу угущыIэн зыхъукIэ, а юбилейхэр игъэкIотыгъэу хэдгъэунэфыкIыгъэх, ау ахэм яилъэс джыри макIо: журналхэми, гъэзетхэми, телевидениеми а темэр ащыгъупшэрэп, ренэу ахэм закъыфагъэзэжьы.

Аущтэу а цIыфышхуитIур мы илъэсым джыри зэ зэIукIэнхэу зышIыгъэр къызыхъугъэхэмкIэ ныбжьэу яIэхэр зынэсыгъэхэр ары — Пушкиныр 210-рэ хъугъэ, Гоголыр — 200. Тинэрылъэгъуашъ, зыр нахьыжъ, адрэр нахьыкI. Арышъ, а пчъагъэхэр арэп юбилеитIур зэтезгъэфагъэр — илъэсхэу къызыхъугъэхэр ары. Е, нэмыкIэу къапIомэ, илъэсхэу тIури къызыхъугъэхэр цифрэу «9»-кIэ къызэриухырэм ишIуагъэкIэ а хъугъэ-шIэгъитIур зэтефагъэ. Пушкиныр 1799-рэ илъэсым /жъоныгъуакIэм — маим и 25-м стилыжъымкIэ, кIэмкIэ мэкъуогъум и 6-м/ ищыIакIэ ипэублэу хъугъэ; Гоголыр 1809-м /гъэтхапэм и 20-м жъымкIэ, кIэмкIэ мэлылъфэгъум и 1-м/. ЗэрэхъурэмкIэ, Пушкиныр Гоголым нахьи зэрэнахьыжъыр «9»-м епхыгъ — илъэси 9-рэ мэзэ заулэрэ азыфагу дэлъ. Джащ къыхэкIэу я XXI-рэ лIэшIэгъоу тызхэхьагъэм ия 9-рэ илъэс юбилеитIу щызэIукIагъ.

Ау мы факт гъэшIэгъонхэм ащ фэдизэу уасэ ямыIэныгъэкIи мэхъу а тхэкIо инхэм язэфыщытыкIэ ащ къыщыуцущтыгъэмэ. Шъхьаем Iофыр нахь куоу щыт: Пушкинымрэ Гоголымрэ язэфыщытыкIэ лъэпсэшхо иI, хъишъабэ пылъ. Ар апэрэу ятворчествэкIэ урыс литературэшхом къыфахьыгъэм, яталанткIэ ащ ищытхъу дунаим къызэрэщаIэтыгъэм япхыгъ. АщкIэ ахэм гущыIэ лъэшхэу, дахэхэу, лъагэхэу щыIэхэр, тыбзэ къыфаIэтыщтхэр яфэшъуашэх. ЗыщымыIэжьхэм охътэ шIукIае тешIагъэми, а тхэкIошхохэм атхыгъэхэу къэнагъэхэм ящытхъу нахь къыхэмыхъуагъэмэ, зыкIи къыщыкIагъэп. НэбгыритIум язэфыщытыкIагъэм шIуагъэу къытыгъэр егъашIэм мыкIодыжьын мылъку лъапIэу, гъунэ зимыIэ культурэшхоу Урысыеу зыфыщыIагъэхэм, зыфэлэжьагъэхэм, ятворчествэ бай зэратыгъэм, зыфэулэугъэхэм къыфэнагъ. ЫкIи ар тэ непэ зэкIэ тикультури, тигупшыси, тиакъыли IэпыIэгъу афэхъу, тихудожественнэ-эстетическэ зэхэшIыкI нахь куоу ешIы, чыжьэу тегъаплъэ, къытхегъахъо.

Гоголыр джыри цIыкIугъэ Пушкиным ыцIэ зызэхехым. Ащыгъум Пушкиныр илъэс 18-м итыгъ. Ау зэIукIэхи зэпэблэгъэ дэдэ зэхъухэм, ежь зэрэнахьыжъыр зыкIи къызхигъэщыгъэп: нахьыкIэр ымыгъэнахьыкIэу, къызэдэхъугъэхэм фэдэу, ныбджэгъуныгъэр ыпэ ышIэу къыдэзекIуагъ — зигъэпэгагъэп, зыфигъэиныгъэп, усэкIошхо хъугъахэу щытыгъ нахь мышIэми. Джащ къыщегъэжьагъэу Пушкиныр хэмытэу, ащ иIоф хэмылъэу, игущыIэ емыдэIоу Гоголым зы тхылъи ытхыгъэп пIоми ухэукъощтэп. Пушкиным ынаIэ тыримыдзагъэу, сюжеткIэ, темэкIэ дэмыIэпыIагъэу е ишIошI римыIолIагъэу ытхыгъэхэм къахэгъотэгъуай. «Къутырэу Диканькэ пэблагъэу щыкIорэ пчыхьэхэр» зыфиIорэ тхылъым хэхьэрэ повестьхэм къащегъэжьагъэу урыс литературэм илъэгагъэ къэзыIэтыгъэ поэмэу «ЛIагъэхэр зыщэфрэр» («Мертвые души») зыцIэм нэсэу зыгорэкIэ ащ иIоф зыхимылъхьагъэ ахэтэп.

Тызэрэщыгъуазэу, тхакIо пэпчъ тхэкIэ хэбзэ шъхьаф иIэу къэхъу италант тегъэпсыхьагъэу: ахэт ытхыщтым сюжетэу фэхъущтыр щыIакIэм занкIэу къыхехы е ежь-ежьырэу къеукIыгъ), тхылъхэр къыщэфыжьыхи, ежь-ежьырэу ыгъэстыжьыгъэх.

Ау «Диканькэм» зеджэм Пушкиныр гушIуагъэ, лъэшэу ыгу рихьыгъ, гущыIэ гуапэхэри фиIуагъэх, инэу ыгъэшIэгъуагъ, ар къыпфишIэу узыгъэщхын тхылъэу зэрэщытыр хигъэунэфыкIыгъ, ащ фэдэ урыс литературэм зэримыIагъэр къыIуагъ. ШъыпкъэмкIэ, мыщ дэт повестьхэм (тхылъыр едзыгъуитIоу зэхэт, едзыгъо пэпчъ пэублэмрэ повестиплIырэ хэхьэ) узэготхъэу уамыгъэщхэу уяджэн плъэкIыщтэп — ныбжьыкIэ чэфым, гупшысы, зэхегъэуцо; ахэт зыгорэм зэ ытхыгъагъэм къытехыгъэу, нэмыкIэу зэгъэзэфэжьыгъэу къетхыжьы. Ау Гоголыр ахэм афэдагъэп: щыIакIэм щыуцугъэхэу, тетыгъо щызыубытыгъэ хабзэхэу цIыф къызэрыкIом идунае зэжъу зышIыхэрэм, чиновник тыгъуакIохэм язекIуакIэ нэрылъэгъу къыфэзышIырэ къэбархэр къыфэзыIотэн ищыкIэгъагъэр. Ащ шIокIыжьэу ытхыхэрэм осэ тэрэз къафэзышIын иIэнэу фэягъ. А лъэныкъуитIумкIи сатирик лъэшым IэпыIэгъушхо къыфэхъоу, кIэгъэкъон инэу Пушкиныр иIагъ, фэшъыпкъэу къыготыгъ.

А пшъэрылъ иныр дунаим тетыфэкIэ зыкIи къыкIыримыгъэчэу, икъоу ыгъэцакIэу ащ зэрихьагъ. ПIопэн хъумэ, ежь нахь ныбжьыкIэ тхакIор ылъэ пытэу тыригъэуцоным, литературэм илъэгапIэмэ афищэным /италант кIуачIэу хэлъыр ышIэти/, гъогу занкIэм тырищэным, зыкъыригъэIэтыным ыгу етыгъэу апылъыгъ: сюжетхэр ритыщтыгъэх, иIэпэрытхыхэм, итхылъхэм еплъыкIэу афыриIэр, уасэу афишIырэр шъхьэихыгъэу, ыгу къыдиштэу, къэухьэ-ухьажь фимышIэу риIощтыгъ.

Ежь Гогольри иныбджэгъу нахьыжъ ыуж итэу лъыкIоу, ытхырэм къыриIолIэщтым ежэу, ащ игущыIэкIэ, иеплъыкIэкIэ зэкIэри—итхылъхэри, истатьяхэри ылъэгъунэу, IукIэнэу фэе зэпытэу, дэгущыIэ шIоигъоу, ыгу илъхэр фиIотэнэу зыдэщыIэм лъыкIоу, зыхэс купым зэрилъэгъущт ыкIи къыIорэм зэредэIущт къодыем фэшI блимыгъэкIэу ахахьэу, адыщысэу ыкIи шъхьэкIэфэ ин фишIэу щыIагъ.

Аущтэу Пушкиныр шIу зелъэгъум Гоголым ыныбжь илъэси 8-м нэсыгъэ къодыягъ. Пушкиным ытхыгъэхэм ащыщэу ар апэрэу зэджагъэр Iэпэрытхым тыратхыкIыгъэ усэу «Шъхьафитныгъ» («Вольность») зыфиIорэр ары. Ежь Пушкиныр Гоголым ытхыгъэмэ ащыщэу «Къутырэу Диканькэ пэблагъэу щыкIорэ пчыхьэхэр» зыфиIорэм апэдэдэу еджэнэу хъугъэ. Ау, къызэрэсшIошIырэмкIэ, Гоголым икъыхэутын Iоф къызэрэригъэжьэгъэ поэмэу, усэкIэ тхыгъэу «Ганц Кюхельгартен» зыфиIорэр авторым къызыдэмыхъуым (Петербург ижурналхэм хьапэ-сапэм кIагъэгушIуагъом, сэмэркъэум, орэд жъынчхэм узэлъаштэ, гур къаIэты. Мыр апэрэ тхылъыр ары. «Миргородыр» мыщ къыкIэлъыкIорэ ятIонэрэ тхыгъэу ылъытэщтыгъ.

Ау «Миргородыр» «Диканькэм» фэдэ къабзэу украинэ материалхэм атехыгъэу щытми, нэмыкIэу гъэпсыгъэ. Мыри едзыгъуитIоу ыгъэпсыгъ: шъхьаем, едзыгъохэм повесть тIурытIу нахь ахахьэрэп. НэмыкI пкъыгъохэмкIи зэфэдэхэп. Апэрэм хэлъыгъэ романтизмэр джы мыщ хэлъыжьэп, щыплъэгъурэп, щыIакIэм, реальнэ зыфатIорэм, авторыр къекIолIагъ. Зыми фэмыкъулайхэу, зы Iоф горэми фытемыгъэпсыхьагъэхэу, бгъукIэ щылъхэу, шъхьахынэхэу зигъашIэ зыгъакIохэу «старосветскэ помещикхэкIэ» зэджагъэхэм ядунае тыхещэ, ахэм яобразхэр къытегъэлъэгъух («Старосветскэ помещикхэр», «Вий», «Иван Иванович Иван Никифоровичыр пыи зэришIыгъэм ехьылIэгъэ повестыр»). Ащ фэдэу зищыIакIэ мыхъыеу, къызэтеуцуагъэу, зы чIыпIэм итэу шхэнрэ чъыенрэ фэшъхьаф зымышIэхэу псэухэрэм кIочIэшхо зыхэлъэу, щынагъом къымыгъэуцоу, лIыбланэу, лIы чанэу, ихэгъэгоу, ичIыгоу шIу ылъэгъурэр къызэкIэмыкIоу, лIыхъужъныгъэ хэлъэу пыймэ ащызыухъумэрэ Тарас Бульбэр апигъэуцугъ — щыIакIэу зыхэтым ащ фэдэ цIыфхэр хилъагъохэрэп — сыда ащкIэ къыIо шIоигъор? Зышъхьэ зыфыземыхьажьырэ помещик лъэпкъэу народым ыпшъэ дэсым идунае пкIэнчъэу, хьаулыеу зэригъакIорэр ыштэрэп, тетыгъор зыIыгъ классыр еумысы.

Ежь илъэхъан Тарас Бульбэ фэдэхэр ишапхъэхэп — ары ыкIи блэкIыгъэм зыфигъэзэнэу, хъишъэм итемэ къыIэтынэу зышIыгъэри. Ау Тарас щыIэгъэ шъыпкъэу щытэп, хъишъэм техыгъэу, хъишъэ жанрэм илъэу повестыр тхыгъэ нахь мышIэми. Джаущтэу блэкIыгъэмрэ ежь уахътэу зыхэтымрэ зэпегъэуцух. Ащ къыхэкIэу адрэ повестьхэу илъэхъан ехьылIагъэхэм агузэгу а повестыр ригъэуцуагъ. Арышъ, Тарас Бульбэ блэкIыгъэм илIыхъужъхэм атехыгъэу, зэфэхьыс зыхэлъ образэу щыт.

«Миргородым» Гоголым итворчествэкIэ мэхьанэ иIагъ. Сыда зыпIокIэ щыIакIэу зыхэтым, ежь ынитIукIэ ылъэгъурэ цIыф зэфыщытыкIэхэм критикэ ахэлъэу къэлъэгъоныр мыщ къыщырегъажьэшъ ары. Мы тхылъым ыIэ къыщыригъэхьэгъэ тхакIэм ишIуагъэкIэ Гоголым итворчествэ нахь лъэшэу зыкъиIэтыгъ, реализмэм игъогу техьагъ, ащ ипринципхэм, ишапхъэхэм атетэу тхэу фежьагъ. Джы ищхэн «Диканькэм ипчыхьэхэм» афэдэу уимыгъэчэфыжьэу, ау унэпс къыгъакIоу, уигъэнэшхъэеу, июмори уигъэгупшысэу зэригъэпсыщтым Iоф дешIэ. Социальнэ Iофыгъохэр зегъэушъомбгъугъэу къыгъэлъэгъонхэм фэшI, художественнэ амалыкIэхэм — темакIэхэм, сюжетыкIэхэм, жанракIэхэм алъэхъу, ижабзэ нахь лъэш ышIыным пылъ.

А зэхъокIыныгъэхэр — исэмэркъэу шIагъуи, июмори, исатирэу ылъэ теуцоу езыгъэжьагъэри нэмыкI зэрэхъугъэхэр «Миргородым» къыкIэлъыкIогъэ «Петербург повестьхэм» къахэщы. Драматизмэри, трагедиери а тхылъым ыпкъ щыщ шъыпкъэхэу хэхьагъэх.

Мыщ дэт произведениехэр зэкIэмкIи 7 мэхъух. Ахэм ащыщэу 5-р Петербург ятемэкIи епхыгъэх. Ары ыкIи «Петербург повестьхэкIэ» зыкIеджагъэри. Аущтэу а терминыр ахэм къатенагъ. Повестьхэу «Коляскэмрэ» «Римымрэ» адрэхэм абгъукIэ къыщытых пIоми хъущт — Петербург а тIум ахэтэп.

Помещикхэм якIалэхэр щырагъэджэнхэу, исистемэкIэ Царскосельскэ лицееу Пушкиныр зычIэсыгъэм фэдэ хьазырэу, апшъэрэ шIэныгъэхэм ягимназиеу Нежин 1821-рэ илъэсым къыщызэIуахыгъагъэр къызеухым, Петербург мыкIомэ мыхъунэу Гоголым гухэлъ ыгъэуцугъ ыкIи тыгъэгъазэм ыкIэхэм адэжь 1828-м ар ащ нэсыгъ.

Сыда ащ фэдэу ар ыгу къызкIихьагъэр?

АпэрэмкIэ, Пушкиным IукIэнэу, пэблагъэ хъунэу фэягъ ыкIи Украинэм къыздырищыгъэ поэмакIэу «Ганц Кюхельгартен» зыфиIоу зигугъу тшIыгъэри ригъэлъэгъу шIоигъуагъ. ЯтIонэрэмкIэ, IофшIапIэ Iухьанышъ, къалэм къыдэнэжьын ыгу хэлъыгъ.

Зэрэнэсыгъэм тетэу Пушкиным ыдэжь кIуагъэ, ау IукIагъэп, етIанэ бэ темышIэу нэIуасэ зэфэхъугъэх. Ащ щегъэжьагъэу Пушкиным ымышIэу ыкIи иIоф химылъхьэу Гоголым зы тхыгъи къыдигъэкIыгъэп, усэкIошхом къыриIолIэщтым, уасэу къыфишIыщтым ямыгупшысэу зы сатыри ытхыгъэп. Ар ежь шъыпкъэми ыужкIэ рыгушхоу къыIожьыщт.

Ау къыздэкIогъэ къэлэшхоу Урысыем икъэлэ шъхьаIэу, ипчэгоу щытым къызынэсым, ащ щилъэгъугъэм ыгу ыгъэкIодыгъ. ЫгъэкIодыгъ, сыда зыпIокIэ ежь къышIошIыщтыгъэмрэ зыIукIагъэмрэ зэпэчыжьэхэу, зэбгъэпшэнхэ умылъэкIынэу къычIэкIыгъ, зэтефагъэхэп а зэпэчыжьэ лъэныкъуитIур: шъхьэм, гум зыщыгугъын гушIуагъэ горэ илъыгъ, ау щыIакIэм натIэкIэ зеутэкIым, ащ шъхьэихыгъэу къыриIуагъ: «Джары сэ сидунае зэрэгъэпсыгъэр, цIыф цIыкIум сыпэшIуекIонэу тетыгъо зыIыгъхэм сагъэфедэ».

(Джыри къыкIэлъыкIощт).

Спортымрэ щыIэныгъэмрэ

ЦIЭРЫIО ХЪУРЭМ ЩЫТХЪУР КЪЫТФЕХЬЫ

Адыгэ Республикэм футболымкIэ и СДЮСШОР идиректорэу, АР-м изаслуженнэ тренерэу Владимир Гапон июбилей мафэ ехъулIэу гущыIэгъу тыфэхъугъ. Футболист цIэрыIо ар мыхъугъэми, ыгъэсагъэмэ ащыщхэм Адыгеим щытхъу къыфахьы.

— Илъэс 35-рэ хъугъэу тренер-кIэлэегъаджэу Iоф сэшIэ, — къеIуатэ Владимир Гапон. — ФутболымкIэ кIэлэцIыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджапIэм идиректорэу сызагъэнэфагъэм ыуж илъэс 18 тешIагъ. Сэнэхьат гъэшIэгъон къыхэсхыгъэу сэлъытэ.

— Дагъыстан укъызэрэщыхъугъэр сэшIэ. УикIэлэцIыкIугъом хэта футболым ухэзыщагъэр?

— Кавказ шъолъырым цIыф лъэпкъыбэ щэпсэу. Шэн-хабзэу, къашъоу, орэдэу яIэмэ уапIу, уагъасэ, щыIэныгъэм ухащэ. 1963-рэ илъэсым мыекъопэ футбол командэу «Урожаим» епхыгъэ ныбжьыкIэ купым сыхэтэу сиухьазырыныгъэ хэзгъахъоу сызыфежьэм апэрэ тренерэу сиIагъэр Юрий Акименкэр ары. УхъумакIоу сешIэщтыгъ.

— Футбол уешIэныр уикIэсагъ. Адыгэ къэралыгъо кIэлэегъэджэ институтыр «5»-кIэ къэууухыгъ. Еджэнымрэ спортымрэ зэбгъэгъусэнхэр къыохьылъэкIыщтыгъа?

— Лъэхъанэу узыхэтым, ныбджэгъоу уиIэхэм ялъытыгъэр бэ. ЗэлъашIэрэ футболист сызэрэмыхъущтыр зыдэсшIэжьыщтыгъ, ау ащ пае сыгу згъэкIодэу зы мафи къысэкIугъэп. Синыбджэгъухэр щысэ зытепхын кIалэу щытыгъэх. Уемыджэу, сэнэхьат уимыIэу уигухэлъхэм уафэкIон зэрэмылъэкIыщтыри тикIэлэегъаджэхэм къыдгурагъэIуагъэу тыпсэущтыгъ. Унагъом пIуныгъэу къыщыуатырэми мэхьанэ ин иIагъ.

— Владимир, о бгъэсэгъэ кIалэхэм ащыщхэм уакъытегущыIэ сшIоигъу.

— Андрей Кобенкэр Казань икомандэу «Рубин» хэтэу 2008-рэ илъэсым Урысыем ичемпион хъугъэ. Андрей Мыекъуапэ къызэкIом пчыхьэзэхэхьэ гъэшIэгъон фызэхащэгъагъ. Тиспортсмен цIэрыIохэр, АР-м ифутбол еджапIэ зыщызыгъэсэрэ кIэлэцIыкIухэр зэIукIэм хэлэжьагъэх. Нэпэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх. Ащ фэдэ зэхахьэхэм спортсмен ныбжьыкIэхэр апIух, уиреспубликэ урагъэгушхо.

— Александр Агаповыр, Игорь Калешиныр, Штымэ Руслъанэ, Ащыбэкъо Муратэ, Шыумэфэ Рэмэзанэ, Александр Вольвач, Александр Гапич, нэмыкIхэри бгъэсагъэх.

— Тренерыр тренер зышIырэр ыгъэсагъэхэр ары. Сафэраз агу сыкъагъэкIэу къызысIукIэхэкIэ. Урысыем иапэрэ куп щешIэрэ кIалэхэри Мыекъуапэ зэрэщыдгъэсагъэхэр тигуапэ.

— Ебгъэджагъэр, бгъэсагъэр къыбготэу къыбдэлажьэ зыхъукIэ анахьэу узэгупшысэрэр къытаIоба?

— Зы щысэ къэсхьыщт. Александр Вольвач футбол командэ зэфэшъхьафхэм ащешIагъ. Джырэ уахътэ тренерэу ащ Iоф къыздешIэ. ЫгъэсэрэкIэлэцIыкIухэр Урысыем изэнэкъокъумэ ахэлажьэх. Исэнэхьат творческэ екIолIакIэ къызэрэфигъотырэм бэрэ тытегущыIэ.

— Мыекъуапэ щагъэсэрэ кIалэхэр «Зэкъошныгъэм» хэхьанхэу игъо имыфэхэзэ нэмыкI командэхэм зэрэрагъэблагъэхэрэм сыда къепIолIэн плъэкIыщтыр?

— Ар лъэшэу тызыгъэгумэкIырэмэ ащыщ. Краснодар, Ростов-на-Дону, нэмыкI къалэхэми якIэлэцIыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджапIэхэм къарыкIыхэзэ тренерхэр сэнаущыгъэ зыхэлъ футболистхэм алъэхъух. Мылъкоу яIэр нахьыбэшъ, тикIалэхэр агъэдаIох, якъалэхэм арагъэблагъэх. Футболист ныбжьыкIэхэри апэкIэ маплъэх. Апэрэ ыкIи апшъэрэ купхэм ащешIэхэ ашIоигъу. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» пшъэрылъ зыфишIыжьэу апэрэ купым хэхьаным фэбанэ зыхъукIэ тифутболист ныбжьыкIэхэр нэмыкI къалэ щешIэнхэм дэгуIэщтхэп. Якъалэ гупсэ, яреспубликэ икомандэ зэрэщешIэщтхэм пылъыщтых. УпчIэм иджэуап спортым хэшIыкI фызиIэмэ дэгъоу къагурыIонэу сэлъытэ.

— Владимир, аужырэ илъэсхэм Адыгэ Республикэм испорт псэуалъэхэм зэхъокIыныгъэшIухэр афэхъугъэх. Футбол еджапIэм сыда кIэу щашIыгъэр?

— Футболистхэр зыщагъэсэщтхэ шъолъыр Гупчэ Мыекъуапэ къыщызэIуахыгъ. Стадионэу «Юность» зыфиIорэм футбол ешIэпIищ щагъэпсыгъ. Адыгеим и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумпIыл Муратэ, республикэ спорткомитетым итхьаматэу Хьасанэкъо Муратэ, футболымкIэ АР-м ифедерацие ипащэу Мыгу Рэщыдэ, нэмыкIхэу футбол ешIапIэхэр Адыгеим щыгъэпсыгъэнхэм чанэу хэлажьэрэмэ гъунэ имыIэу тафэраз. Илъэс реным зэпытымыгъэоу кIэлэцIыкIухэр футбол едгъэшIэнхэ тэлъэкIы.

— Футболымрэ кIэлэцIыкIухэм пIуныгъэ Iофэу адызешъухьэрэмрэ зэрэзэпхыгъэхэр къытфэIуатэба.

— Наркоманием зиушъомбгъугъ. Тутын ешъорэмэ япчъагъи хэкIырэп. Футбол ешIэрэ кIалэхэр тыгъуакIохэп, бзэджашIэхэп. Шъон пытэмэ апыщагъэхэри нахь макIэ зэрэхъущтхэм тыпылъ. Типащэхэм рагъэжьэгъэ Iофыр лъагъэкIуатэ тшIоигъу. Тэ, тренерхэм, ныбжьыкIэхэм ягъэсэн тиIахьышIу хэтшIыхьащт. Непэ тытхьаусыхэным тиIоф тетэп.

— Владимир, унэгъо дахэ уиI. Уишъхьэгъусэрэ орырэ кIэлищ зэдэшъупIугъ. Илъэс 60 узыщыхъурэ мафэм сыда анахьэу узэгупшысэрэр?

— ТикIалэхэм унагъохэр яIэх. Илъэс 18 хъугъэу директорэу Iоф сэшIэ. Пэнэшъу Мыхьамодэ завучэу къыздэлажьэ. СиIофшIэгъумэ сафэраз. Дгъэсэрэ футболистхэр нахь цIэрыIо спортышхом щыхъунхэу, Адыгэ Республикэм щытхъоу къыфахьырэм хагъэхъонэу сыфай. СимэфэкI пае къысфэгушIуагъэхэр тхьаегъэпсэух.

— Псауныгъэ пытэ уиIэнэу, Тхьэм бэгъашIэ уишIынэу пфэтэIо.

— Тхьауегъэпсэу.

Сурэтым итыр: **Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Владимир Гапон.**

Гандбол. Суперлигэр

ЕШIЭГЪУИТIУРИ КЪЫХЬЫН ФАЕ

Мыекъопэ гандбол командэу «Адыифым» изичэзыу ешIэгъухэр Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ иинститут щыкIощтых.

Щылэ мазэм и 24-м «Адыифыр» тикъалэ щыIукIэщт Ижевскэ икомандэу «Университетым».

Щылэ мазэм и 28-м Москва игандбол командэу «Лучыр» Мыекъуапэ къэкIощт.

«Адыифыр» апэ ит командиймэ ахэфэным фэшI «Университетым» ешIэгъур къышIуимыхьы хъущтэп. Москва игандболисткэхэми «Адыифыр» затекIокIэ ауж къинэрэ командэмэ къахэкIыжьын ылъэкIыщт.

Мыекъуапэрэ Ижевскэрэ якомандэхэм язэдешIэгъу сыхьатыр 14-м тикъалэ щаублэщт.

Футбол

ШЭМБЭТЫМ ЗЭIУКIЭЩТЫХ

ФутболымкIэ Мыекъуапэ икIымэфэ зэнэкъокъу хэлэжьэрэ командэхэр шэмбэтым зэдешIэщтых. Стадионэу «Юностым» щызэIукIэщтхэр:

«Джокер» — «Кавказ»
«Картонтарэр» — «Спортмастер-2»
«Звезда» — УВД
«Зарем» — «Спортмастер»
«Газпром» — «Радуга»
МГГТК — «Квант».

Илъэс ешIэгъур аухынымкIэ зэIукIэгъу щырыщ командэхэм къафэнагъ.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакцием зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 6200
Индексхэр 52161 52162
Зак. 131

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00